

Η συμβολή του Γ. Α. Χατζηλάκου στην εκμηχάνιση της γεωργίας χώρας

Θεοφάνης Γέμτος

Ομότιμος Καθηγητής. Τμήματος Γεωπονίας, Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού
Περιβάλλοντος, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Εισαγωγή

- Γνώρισα το ΓΑΧ ως προϊστάμενο του Τμήματος Γεωργικών Μηχανών και Αρδεύσεων του ΤΕΙ Λάρισας το 1979.
- Διορίστηκα τότε Καθηγητής του Τμήματος και όπως αποδείχθηκε ήμουν ο αντικαταστάτης του.
- Γιατί το 1982 αποχώρησε από το ΤΕΙ. Ήταν μόλις 60 ετών. Ένα δείγμα του χαρακτήρα και της ποιότητάς του ήταν ότι έφυγε διότι θεώρησε ότι αφού συμπλήρωσε 35ετία έπρεπε να φύγει.
- Παρ' όλες τις παρακλήσεις μου να μείνει και να βοηθήσει το Τμήμα αλλά και εμένα που δεν είχα εμπειρία. Στο διάλογο που είχαμε μου είπε ότι μια ζωή υποστήριζε την 35ετία και δεν μπορούσε τώρα να αλλάξει. Ένα δείγμα ακεραιότητας χαρακτήρα.
- Με βοήθησε σημαντικά στην αρχή της σταδιοδρομίας μου συμβουλευόντας με για τη συγγραφή των σημειώσεων και τη δημιουργία υλικού για τα μαθήματα.
- Ήταν μια σημαντική βοήθεια για τη μικρή εμπειρία μου.

- Το όνομα του ΓΧ συνάντησα πριν από την εκλογή μου στου ΚΑΤΕΕ στο Εθνικό Ινστιτούτο Γεωργικής Μηχανικής στο Σίλσο της Αγγλίας (National Institute of Agricultural Engineering, in Silsoe, UK) στο Wrest Park.
- Κάνοντας το διδακτορικό μου στο Πανεπιστήμιο του Reading, με θέμα τη μηχανική συγκομιδή των ζαχαροτεύτλων , επισκέφτηκα τον κ Chithey στο ΝΙΑΕ. Τον θυμάμαι να ρωτάει αν γνωρίζω κάποιο Χατζηλάκο (μπορείτε να φανταστείτε πως το πρόφερε). Είχε να πει τα καλύτερα λόγια για αυτόν.

Ποιος ήταν ο ΓΑΧ

- Σπούδασε στο Τμήμα Γεωπονίας του ΑΠΘ μέσα στη κατοχή. Κάποια στοιχεία από τη τότε ζωή περιέγραψε σε ένα από τα βιβλία του.
- Τελειώνοντας διορίστηκε στη Μηχανική Καλλιέργεια που μετεξελίχτηκε στην μετέπειτα ΥΕΒ.
- Η εποχή μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν Παγκόσμια η εποχή της εκμηχάνισης της Γεωργίας.
- Η αποδέσμευση των πρώτων από τη πολεμική βιομηχανία, η έλλειψη εργατικών χεριών από τις τεράστιες απώλειες ανθρώπινου δυναμικού έκαναν την εκμηχάνιση (μηχανοποίηση θα το έλεγε ο ίδιος) της γεωργίας απαραίτητη και οδήγησε στα άλματα του δεύτερου μισού του 20^{ου} αιώνα.

Η χώρα μας είχε την ατυχία όταν οι άλλες χώρες προσπαθούσαν να επουλώσουν τα τραύματα του πολέμου εμείς δημιουργούσαμε νέα για τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

- Από εκεί όμως αρχίζει η αλματώδης ανάπτυξη μέχρι το 1980.
- Ένα τμήμα της ανάπτυξης αυτής έγινε στον αγροτικό τομέα με σημαντικά έργα όπως:
- Η εισαγωγή μηχανημάτων μέσω των προγραμμάτων βοήθειας του σχεδίου MARSHAL
- Εκτέλεση σημαντικών Εγγειοβελτιωτικών έργων όπως αποξήρανση ελών για καταπολέμηση των κουνουπιών και της ελονοσίας, κατασκευή στραγγιστικών και αρδευτικών έργων.
- Σε όλα αυτά η Υπηρεσία της Μαγνησίας που ήταν η Κεντρική Υπηρεσία της Θεσσαλίας είχε ενεργό ρόλο και ο ΓΑΧ ήταν αυτός που πρωτοστάτησε στα θέματα της εκμηχάνισης

Ο Χατζηλάκος διηγείται πως έγινε το πρώτο θανατηφόρο ατύχημα με τρακτέρ:

- Αγρότες έρχονταν και παρελάμβαναν τα τρακτέρ τους από τη Υπηρεσία. Τους γίνονταν μια μικρή εκπαίδευση και έφευγαν με το τρακτέρ. Κάποιος μάλλον Σαρακατσάνος, με πλούσιο μουστάκι και γκλίτσα στο χέρι ανέβηκε στο τρακτέρ, αρνήθηκε να ακούσει τις οδηγίες του εκπαιδευτή και αποχώρησε με το τρακτέρ του. Σε λίγο καθώς ανέβαινε τις ανηφόρες στα λατομεία στο παλιό δρόμο Βόλου Λάρισας το τρακτέρ ανατράπηκε και είχαμε το πρώτο θανατηφόρο ατύχημα.

■ Το 1962 υποβάλλει τη διδακτορική του διατριβή «εις την Ανωτάτην Γεωπονικήν Σχολήν Αθηνών» με θέμα:

- «Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ ΑΡΟΣΕΩΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΗΣ ΑΗΤΙΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΑΦΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
- (ΔΥΝΑΜΟΜΕΤΡΙΚΗ ΕΡΡΥΝΑ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΝ - ΦΘΙΩΤΙΔΑ)»
- Και ανακηρύσσεται διδάκτωρ.
- Η εργασία:
- Ἀ φ ι ε ρ ο ὦ τ α ι
- εις τοὺς Ἰδρυτὰς καὶ θεμελιωτὰς τῆς ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ τοῦ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ δια τὸ ἐπιτελεσθὲν καὶ ἐπιτελούμενον ἐργον ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἑλληνικῆς γεωργίας.
- Ἡ ἐκτίμησις πού εἶχε γιὰ τοὺς προϊσταμένους τῆς Υπηρεσίας ἦταν ἰδιαίτερα μεγάλη. Πάντα ἤθελε νὰ δώσουμε ονόματα σὲ αἰθουσὰς τοῦ ΤΕΙ γιὰ τὸν Παλαιολόγο καὶ τὸν Σίνη.

Μια άλλη σημαντική δράση του ήταν η συμβολή στην εκμηχάνιση της καλλιέργειας του βαμβακιού. Στα μέσα της δεκαετίας του 1960 έγινε προσπάθεια από το Υπουργείο Γεωργίας και τον Οργανισμό Βάμβακος να εκμηχανιστεί η καλλιέργεια του βαμβακιού.

- Η Ελληνική πολιτεία εκείνο τον καιρό είχε εθνική αγροτική πολιτική και δεν έτρεχε πίσω από τις επιδοτήσεις πάνω και κάτω από το τραπέζι.
- Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 η μετανάστευση ανειδίκευτων εργατών στη Γερμανία είχε μειώσει τα διαθέσιμα εργατικά χέρια για την Ελληνική γεωργία. Η συγκομιδή του βαμβακιού με τα χέρια απαιτούσε χιλιάδες εργάτες στο διάστημα από το Σεπτέμβριο μέχρι το Νοέμβριο κάθε χρόνου. Η έλλειψη αυτών των εργατών ανέβαζε τις τιμές της αμοιβής εργασίας που έκανε ασύμφορη τη καλλιέργεια.
- Η καλλιέργεια όμως στήριζε την Ελληνική Βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας και το Υπουργείο αποφάσισε να προωθήσει την εκμηχάνιση της.

Για αυτό πριν από την εισαγωγή των μηχανών έκανε εκτεταμένα πειράματα στο Ινστιτούτο Βάμβακος στη Σίνδο με βαμβακοσυλλεκτικές που εισήχθησαν από τη Β, Αμερική και τη τότε Σοβιετική Ένωση.

- Την εκτέλεση των δοκιμών ανέλαβε ο τότε υπάλληλος της ΥΕΒ (Υπηρεσία Εγγείων Βελτιώσεων) ΓΑΧ. Έκανε τις σχετικές δοκιμές, μέτρησε τις αποδόσεις των μηχανών, τις απώλειες κατά τη μηχανική συγκομιδή και το σχετικό κόστος.
- Στις εκθέσεις του στηρίχθηκε η εισαγωγή των μηχανών και το ξεκίνημα της εκμηχάνισης της βαμβακοκαλλιέργειας αλλά και γενικότερα της Ελληνικής Γεωργίας.
- Στα μέσα της δεκαετίας του 1960 εισήχθησαν αρκτικά τρεις μηχανές με επιδότηση 70% και την επόμενη χρονιά άλλες 30 με 40% επιδότηση. Η προσπάθεια διακόπηκε από τη δικτατορία που ακολούθησε αλλά συνεχίστηκε μετά τη πτώση. Η συμβολή του ΓΧ στην ορθή εισαγωγή των μηχανών ήταν σημαντική.
- Ατυχώς η τότε πολιτική δεν ακολουθήθηκε από το Υπουργείο Γεωργίας στη συνέχεια και πολλά λάθη έγιναν στη εκμηχάνιση άλλων καλλιεργειών

Τα δύο και μισό χρόνια που υπηρετήσαμε μαζί το ΚΑΤΕΕ και μετά ΤΕΙ ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.

- Τον γνώρισα με τα οράματά του. Ένα από αυτά η δημιουργία πίστας δοκιμών έλξης τρακτέρ που ήθελε να δημιουργήσει στο αγρόκτημα του ΤΕΙ. Το είχε δει στο σταθμό δοκιμών της Nebraska είχε μια φιλοδοξία να κάνει κάτι αντίστοιχο στο ΤΕΙ.
- Είχε κάνει τη διαμόρφωση του στίβου δοκιμών και ένα μικρό περίπτερο που υπάρχει ακόμα.
- Ατυχώς η έλλειψη πόρων ίσως και οι διαφορετικοί στόχοι που βάλαμε στη συνέχεια δεν έκανε δυνατή τη περάτωση του έργου που είχε αρχίσει.

-
-
- Μια δεύτερη μεγάλη προσπάθεια ήταν η αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών του Τμήματος.
 - Έχουμε καθίσει γύρω από ένα γραφείο δεκάδες ή εκατοντάδες ώρες με τον επίσης αείμνηστο Νιφλή προσπαθώντας να δημιουργήσουμε ένα νέο πρόγραμμα σπουδών (ωρολόγιο και αναλυτικό).
 - Το αρχικό πρόγραμμα έγινε από ομάδα Ελλήνων επιστημόνων των Υπουργείων Γεωργίας και Παιδείας σε συνεργασία με το CalPoly (California Polytechnic University) στις αρχές του 1970 και εφαρμόστηκε στους πρώτους σπουδαστές που εισήχθησαν το 1974.
 - Αναλάβαμε να το προτείνουμε.
 - Πρώτη ενέργεια ο καθορισμός της δουλειάς που θα έκαναν οι απόφοιτοι που την περάσαμε από τη συνέλευση του τμήματος.

παγγελματικής 'Εκπαίδευσης (Κ.Α.Τ.Ε.Ε.), είναι
κινήσεις, που εντάσσονται στην προσπάθεια κα-
λύψης της πιο πάνω ανάγκης.

Το Τμήμα Γεωργικών Μηχανών και 'Αρ-
δεύσεων της 'Ανωτέρας Σχολής Τεχνολόγων Γεω-
πονίας του Κ.Α.Τ.Ε.Ε. Λαρίσης είναι η πρώτη
και η μόνη εκπαιδευτική μονάδα στη χώρα μας,
που παρέχει εξειδίκευση στη Γεωργική Μηχα-
νολογία και στις 'Εγχυες βελτιώσεις στη βαθ-
μίδα της 'Ανωτέρας Τεχνικής και 'Επαγγελματικής
'Εκπαίδευσης.

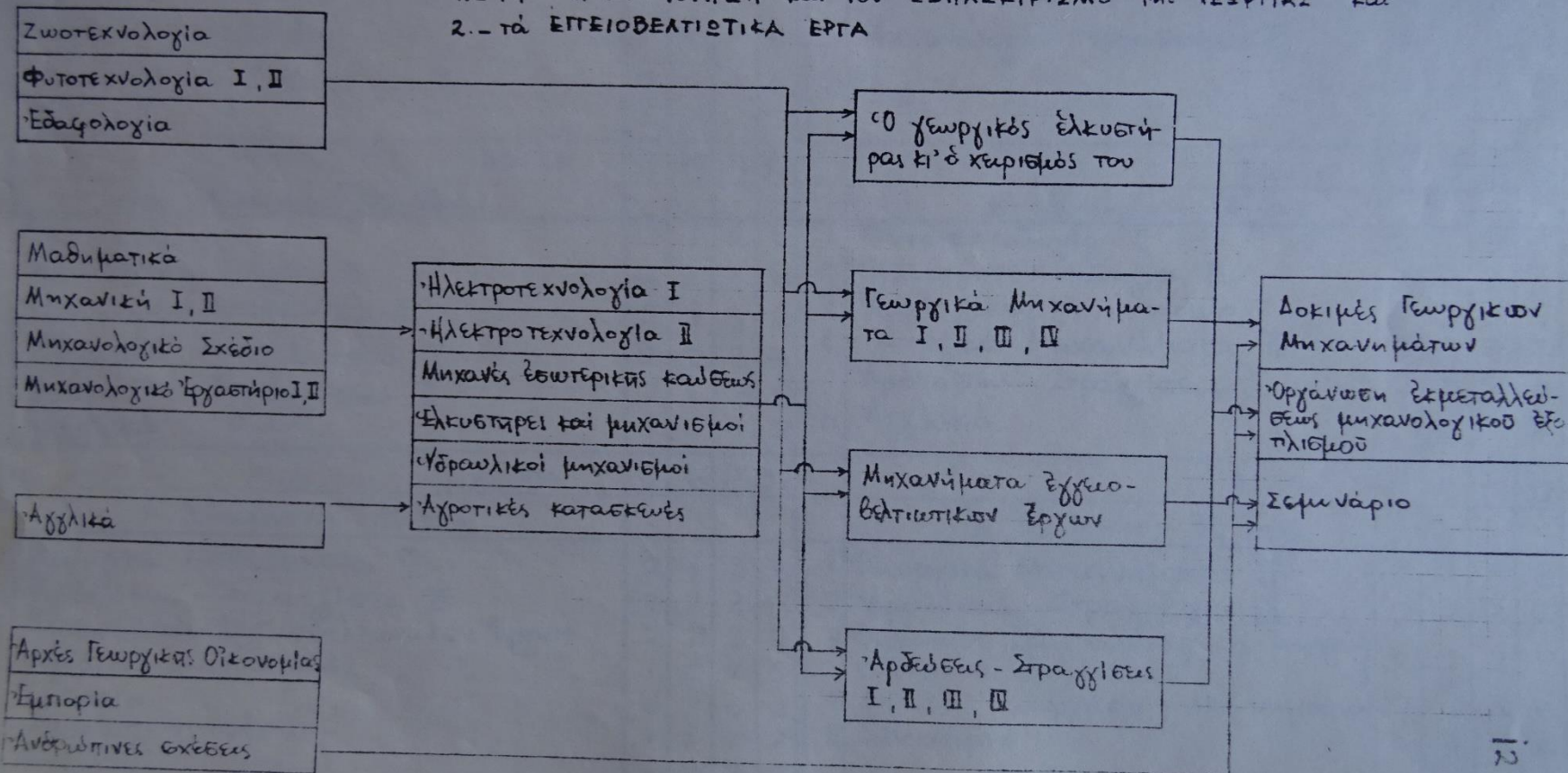
Νομοθετήθηκε το 1970 (ΝΔ 652 / 1970), ύστερα α-

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΑΡΔΕΥΣΕΩΝ

ΣΤΟΧΟΣ

4. μόρφωσιν ἐπέλεχον ἱκανῶν νὰ ὑπηρετήσουν τὴν παραγωγὴν θε ὅ,τι ἀφορᾷ:

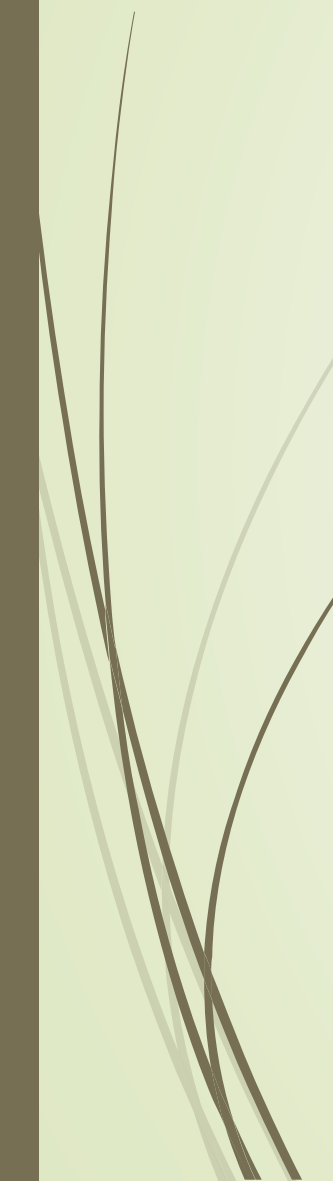
- 1.- ΤΗ ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ
- 2.- ΤΑ ΕΓΓΕΙΟΘΕΛΗΤΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Προτεινόμενο ωρολόγιο π. γραμμά για το Τμήμα Γεωργ. ων Μηχανών και Άρδευσων
 σύμφωνα με την Φ.302.2. / Ε/7095/24-5-1979 Διαταγή του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Α' Εξάμηνο - 1 ^ο Έτος					Β' Εξάμηνο - 1 ^ο Έτος				
	Δ	Φ	Ε	Σ		Δ	Φ	Ε	Σ
1 Γεωργικός Ελκυστήρας κ' ο χειρισμός του ✓	2	0	4	6	1 Ελκυστήρες και μηχανισμοί ✓	2	1	3	6
2 Ζωοτεχνολογία	2	1	2	5	2 Μ.Ε.κ. ✓	2	2	3	7
3 Μαθηματικά ✓	2	4	0	6	3 Ύδαρολογία	2	1	4	7
4 Μηχανική Ι (Στατική - Δυναμική) ✓	2	3	0	5	4 Μηχανική ΙΙ (Αντοχή υλικών) ✓	2	1	2	5
5 Μηχανολογικό Σχέδιο ✓	0	4	0	4	5 Μηχανολογικό Έργαστήριο ΙΙ ✓	0	0	5	5
6 Μηχανολογικό Έργαστήριο Ι ✓	0	0	4	4	6 Άσχλητά	1	0	1	2
7 Άσχλητά	1	0	1	2					
Σύνολο	9	12	11	32	Σύνολο	9	5	18	32
Α' Εξάμηνο - 2 ^ο Έτος					Β' Εξάμηνο - 2 ^ο Έτος				
1 Φυτοτεχνολογία Ι	2	1	2	5	1 Φυτοτεχνολογία ΙΙ	2	1	2	5
2 Ηλεκτροτεχνολογία Ι	2	1	3	6	2 Ηλεκτροτεχνολογία ΙΙ	2	2	3	7
3 Υδραυλικοί μηχανισμοί ✓	2	1	3	6	3 Αρχές γεωργικής οικονομίας	2	3	0	5
4 Γεωργικά Μηχανήματα Ι ✓	2	2	3	7	4 Γεωργικά Μηχανήματα ΙΙ ✓	2	2	3	7
5 Άρδευσεις - Στραγγίσεις Ι	2	1	3	6	5 Άρδευσεις - Στραγγίσεις ΙΙ	2	1	3	6
6 Άσχλητά	1	0	1	2	6 Άσχλητά	1	0	1	2
Σύνολο	11	6	15	32	Σύνολο	11	9	12	32
Α' Εξάμηνο - 3 ^ο Έτος					Β' Εξάμηνο - 3 ^ο Έτος				
1 Γεωργικά Μηχανήματα ΙΙΙ ✓	2	1	3	6	1 Γεωργικά Μηχανήματα ΙΙΙ ✓	3	1	4	8
2 Άρδευσεις - Στραγγίσεις ΙΙΙ	2	3	3	8	2 Άρδευσεις - Στραγγίσεις ΙΙ	2	2	3	7
3 Μηχανήματα Έξυψοβελτιωτικών Έργων ✓	2	2	3	7	3 Οργάνωση εκμεταλλεύσεως μηχανολογικού εξοπλισμού ✓	1	2	2	5
4 Αγροτικές κατασκευές	1	2	2	5	4 Δοκιμές γεωργικών μηχανημάτων	2	2	4	8
5 Εμπορία	0	2	0	2	5 Σεμινάριο	0	4	0	4
6 Ανθρώπινες σχέσεις	1	1	0	2					
7 Άσχλητά	1	0	1	2					
Σύνολο	9	11	12	32	Σύνολο	8	11	13	32

-
-
- Η προσπάθεια προώθησης του προγράμματος ήταν δύσκολη καθώς έπρεπε να ξεπεράσουμε πολλές αντιδράσεις στη Σχολή Τεχνολόγων Γεωπονίας .
 - Είχαμε επίσης πολλά προβλήματα με τη προσπάθεια να μεταφερθεί το Τμήμα στη Σχολή Τεχνολόγων Μηχανικών.
 - Κάναμε μεγάλες προσπάθειες να το αποτρέψουμε γιατί θεωρούσαμε ότι το Τμήμα Γεωργικών Μηχανών και Αρδεύσεων έπρεπε να είναι συνδεδεμένο με αγρόκτημα που μόνο η Σχολή Τεχνολόγων Γεωπονίας μπορούσε να καλύψει.
 - Ακόμα και μετά τη συνταξιοδότηση του είχαμε πάει αρκετές φορές στην Αθήνα για το σκοπό αυτό.
 - Τελικά το πρόγραμμα καταφέραμε να το περάσουμε με τη μετατροπή των ΚΑΤΕΕ σε ΤΕΙ και τα νέα τμήματα του ΤΕΙ λειτούργησαν με το νέο πρόγραμμα.

-
-
- Οφείλω να πω ότι δεν συμφωνούσαμε πάντα. Ίσως η μεγαλύτερη διαφωνία ήταν στη πολύ επιεική συμπεριφορά με τους φοιτητές.
 - Είχε εξαιρετικές σχέσεις μαζί τους αλλά δεν τους χαλούσε χατίρι και εγώ διαφωνούσα
 - Ως Αναπληρωτής προϊστάμενος είχα αναλάβει εγώ τη επίλυση των διαφορών – καυγάδες με τους φοιτητές. Σημειώστε ότι η εποχή ήταν ιδιαίτερα δύσκολη λίγο πριν από την άνοδο του τότε ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Οι σπουδαστές θεωρούσαν ότι έπρεπε να έχουν λόγο σε όλα όπως βέβαια και σήμερα. Αλλά τότε η κατάσταση ήταν ιδιαίτερα οξυμένη.
 - Ορισμένες ιδέες όπως οι εξετάσεις με ανοιχτά βιβλία ίσως να ήταν λίγο επαναστατικές αλλά για μένα μάλλον δεν ταίριαζαν με τα τότε δεδομένα του ΤΕΙ αλλά θα έλεγα γενικότερα των Ελλήνων φοιτητών. Το ίδιο με τη χαλαρή επιτήρηση στις εξετάσεις.
 - Το Τμήμα όμως λειτουργούσε απόλυτα ικανοποιητικά και στο τέλος καταφέραμε να έχουμε τους σπουδαστές συμμάχους σε πολλά από όσα κάναμε.
 - Θέλω να πιστεύω ότι τους είχαμε πείσει ότι πάντα λειτουργούσαμε για το δικό τους καλό άσχετα να ερχόμασταν σε σύγκρουση. Η Συμβολή του Χατζηλάκου αλλά και του Νιφλή σε αυτό ήταν κρίσιμη.

-
-
- Σημαντική ήταν η συμβολή του στη διοργάνωση συνεδρίων για τη Γεωργική Μηχανική.
 - Το πρώτο συνέδριο για την ΥΕΒ και την εκμηχάνιση της γεωργίας το 1983 είχε ιδιαίτερη επιτυχία.
 - Παρ' όλα αυτά δεν καταφέραμε να βγάλουμε προτακτικά γιατί επέμενε να υπάρχουν στα πρακτικά απομαγνητοφωνημένες οι ερωταπαντήσεις μετά τις εισηγήσεις.
 - Πολλές φορές του ήταν δύσκολο να προσαρμοστεί στην Ελληνική πραγματικότητα που τότε ήταν η έλλειψη πιστώσεων για να κάνουμε τα προικιάτικα όπως τα ήθελε.

Επίλογος

- Ο ΓΑΧ ήταν μια σημαντική προσωπικότητα στο χώρο της Γεωργικής Μηχανικής με σημαντική συμβολή στη εκμηχάνιση της γεωργίας της χώρας τόσο ως υπάλληλος της Υπηρεσίας Μηχανικής Καλλιέργειας όσο και ως Εκπαιδευτικός του Τμήματος Γεωργικών Μηχανών και Αρδεύσεων.
- Τα χρόνια μετά το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν ιδιαίτερα δύσκολα αλλά και ιδιαίτερα παραγωγικά με την επίτευξη ιδιαίτερα υψηλών ποσοστών ανάπτυξης κάθε χρόνο. Ο ΓΑΧ ήταν από σημαντικούς συντελεστές αυτής της προσπάθειας ιδιαίτερα στη Θεσσαλία αλλά και ευρύτερα στην Ελλάδα μέσω της συμβολής στην αρχική οργάνωση των ΚΑΤΕ αλλά και τις εκπαίδευσης εκατοντάδων σπουδαστών τα επόμενα χρόνια.
- Η σφραγίδα του παρέμεινε για πολλά χρόνια στο Τμήμα Γεωργικών Μηχανών και Αρδεύσεων του ΤΕΙ της Λάρισας μέσω του προγράμματος σπουδών αλλά και των σημαντικών εκπαιδευτικών βοηθημάτων που ετοίμασε για τους σπουδαστές και όχι μόνον.